

Тақриз

ба автореферати рисолаи илмии Бобоҷонова Мадина Ҳайдарҷонова дар мавзӯи «Таҳаввули симои шахсияти таърихӣ дар адабиёти тоҷик (дар мисоли образи Темурмалик)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.01. – Адабиёти тоҷик

Масъалаи баррасии симоҳои шахсиятҳои адабӣ ва таърихӣ дар адабиётшиносии имрӯзӣ мо аз масоили мубрами шинохти ҳунар ва ҳам ҷаҳонбинии адиб махсуб мешавад. Хоса агар таҳаввули симои шахсияти воҳид дар осори асримиёнагӣ, муосир ва ҷаҳонӣ пайгирона мавриди омӯзиш қарор гирад, ду ҷиҳати адабиёти бадеиро рӯнамо хоҳад кард. Нахуст арзиши осори бадеиро дар кашф ва шинохти ҷиҳатҳои гуногуни симои воқеии таърихӣ нишон медиҳад ва дигар таҳаввулҳои симо ва бархӯрди ҳунармандонаи адибонро бо масоили таърих ва аз ин дариҷа даст ёфтани ба ҳалли уқдаҳо гиреҳбандии осори калонҳаҷм аз назари масоили назарии осор боз хоҳад намуд.

Аз мутолиаи фишурда бармеояд, ки рисола аз муқаддима, се боб ҳафт фасл, ҷаҳордах зерфасл, хулоса ва феҳрасти адабиёт иборат буда, ҳаҷми умумии он 175 саҳифа аст. Диссертант кӯшидааст, то бо вазҳи аҳсан ва диди фароҳ дар рисола ба масъала бархӯрд намояд. Аз ҷумла, ҷунонки аз фишурда пайдост, симои Темурмаликро, ки объекти таҳқиқи ӯст, аз сарчашмаҳои куҳан сар карда, то навиштаҳои имрӯзӣ шоирону нависандагону драматургон ва паҳнои адабиёти ҷаҳонӣ ҷустуҷӯ намудаву дарёфт ва баррасӣ кардааст. Ҷунончи, барои ҳаматарафа равшан шудани масъала, муҳаққик нахуст ба баррасии насри таърихӣ пардохта ва сипас образи қаҳрамони мавриди таҳқиқашро аз он бозҷӯӣ мекунад. Маълум мешавад, ки образи Темурмалик, мисли дигар шӯҷоъмардони миллати тоҷик – Исмоили Сомонӣ, Муқаннаъ, Восеъ ва диг. дар осори гуногунжанру гуногунҷинс таҷассум ёфтааст. Осори мазкур «Зафарнома»-и Ҳамдуллоҳ Мустафӣи Қазвинӣ, очерки таърихӣ «Қаҳрамони халқи тоҷик Темурмалик»-и Садриддин Айнӣ,

повести «Темурмалик»-и Мачид Салим, романи «Нигина ва Мирмалик»-и Додохони Эгамзод, достони «Эҳёнома»-и Ҳақназар Ғоиб ва амсоли ин буда, вобаста ба мансубияти чинсӣ дар рисола боббандӣ шудаанд. Баррасии мушаххасе, ки аз яқояки ин осор дар фишурда таҷассум ёфтааст, назаррабо мебошад. Махсусан, ин падида дар саҳифаҳои 13, 15, 16 ба хубӣ мушоҳида мешавад.

Нуктаи дигаре, ки мехоҳем зикри алоҳида ёбад, он ки муҳаққиқ дар рисолааш шояд бори аввал аст, ки симои Темурмаликро дар осори адибони берун аз марзи Тоҷикистон бо ин фароғириву фароҳимконӣ ба риштаи таҳқиқ мекашад. Дар шумори ин осор метавон «Темурмалик қахрамони Хучанд»-и Фелин Мемо (инглисзабон), романи «Чингизхон»-и Василий Ян (русзабон), «Амири Хучанд»-и Қозӣ Неъматуллоҳи Шикоб, «Темурмалик»-и Сарбоз, ҳикояи «Темурмалик»-и Мирркарим Осим – адиби ўзбек ва романи ҳамзабони ў – Мирмўҳсин «Қалъаи Хучанд»-ро ном бурд, ки дар бештари онҳо Темурмалик симои марказӣ будааст.

Мутолиаи фишурда нишон медиҳад, ки Бобочонова Мадина Ҳайдарҷонова вазифаҳои таҳқиқии дар наздаш гузошташударо ба хубӣ анҷом додаву масъаларо дар низоммандии матлуб ва илмӣ баррасӣ кардааст.

Хулосаҳои муҳтасари кори диссертатсионӣ, ки ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар охири автореферати диссертатсия оварда шудаанд, тибқи талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, моҳияти илмии диссертатсияи мазкурро ба таври фишурда инъикос менамоянд.

Бо он ки муҳаққиқ комёбиҳои илмии хуб дорад ва фишурдаи диссертатсияи ў дар сатҳи баланди илмӣ таълиф шудааст, аз норасоӣҳо низ холӣ нест. Чунончи:

1. Зимни баррасии симои Темурмалик, ки асарҳои ба шахсияти ў бахшидашуда ба таври алоҳида таҳқиқ гаштаанд, аксаран аз ишораҳои

кӯтоҳ ва мушаххаси муҳаккик назари мунтакидона ӯро дарёфттан имкон дорад, вале дар мавриди баъзе осори бадеӣ дар фишурда назари шахсии муҳаккик намоён нест.

2. Қисмати аввали Хулоса – «Натиҷаҳои илмии диссертатсия» ҳам, чунончи қисмати дигари он – «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо» агар тавассути рақамгузорӣ меомад, хуб мебуд.

3. Тарҷумаи русии фишурда ҳам, бо он ки дар сатҳи матлуб ва илмӣ мебошад, ҷо-ҷо бознигарӣ меҳаҳад. Мисол саҳифаи 12, 13 (шеър) ва ғ.

Эродҳои мазкур ҳаргиз арзиши амалӣ ва илмии рисола ва фишурдаро кам намекунад. Хулосаи мо ин аст, ки автореферати рисолаи Бобочонова Мадина Ҳайдарҷонова дар мавзӯи «Таҳаввули симои шахсияти таърихӣ дар адабиёти тоҷик (дар мисоли образи Темурмалик)» дастоварди хуби илмӣ ва пурра ба талабот ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.01. – Адабиёти тоҷик сазовор мебошад.

Номзади илмҳои филология,
Директори Муассисаи давлатии
«Маркази илмии Камоли Хучандӣ»

Нишона: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Ш.Хучанд, кӯчаи ақ. Раҷабовҳо, 59.
Тел.: (83422) 6 12 27. +992 92 794 41 09.
E-mail: rahmatov.1987@mail.ru

Имзои Раҳматов Б.А.-ро тасдиқ мекунам:
Шуъбаи кадрҳои МД «Маркази илмии
Камоли Хучандӣ»

Нишона: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Ш.Хучанд, кӯчаи ақ. Раҷабовҳо, 59.
Тел.: +992 92 968 85 84.
E-mail: davron.isoboev@mail.ru

25 феввали соли 2021.

Раҳматов Баҳром
Аҳмадҷонович

Исобоев Даврон
Раҳматович

